

ВІДГУК

**офіційного опонента - доктора юридичних наук,
доцента Атаманчук Наталії Іванівни
на дисертацію Возного Миколи Вікторовича на тему:
«Фінансово-правове регулювання адміністрування митних
платежів в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Євроінтеграційний шлях нашої держави зумовлює чимало завдань, пов'язаних із виконанням зобов'язань України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода). Ключовим завданням залишається гармонізація вітчизняного митного законодавства із нормами Європейського Союзу (далі – ЄС).

Саме тому, в умовах сьогодення необхідним є подальше удосконалення фінансово-правове регулювання адміністрування митних платежів в Україні та приведення їх у відповідність до Митного кодексу ЄС та інших регламентів ЄС.

Актуальність обраної дисертантом теми наукового дослідження також підтверджується тим, що її зміст корелюється із широким спектром наукових програм, планів, тем, зокрема: Плану заходів з реформування та розвитку системи органів, що реалізують митну політику, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 травня 2020 року № 569-р, Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179, Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1805-р, Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р, Плану з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106, Плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темою «Правове забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів правових відносин у сфері публічного адміністрування» (номер державної реєстрації 0122U201691).

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Ознайомлення зі змістом дисертаційного дослідження дають змогу зробити висновок про належний рівень роботи та публікацій. Робота виконана на відповідному рівні, логічно структурована та має обґрунтовані висновки та

пропозиції. Наукова складова дослідження підтверджена належним та правильним підбором методів дослідження, як загально наукових так і спеціально юридичних. Вміння правильного застосування методів дослідження дало змогу встановити особливості, характерні ознаки об'єкту дослідження, зробити правильні висновки та запропонувати пропозиції щодо покращення досліджуваної сфери суспільних відносин.

Здобувачем підготовлено ряд наукових публікацій, в яких відображено результати наукового пошуку. Основні положення та висновки проведеного дослідження відображено у 9 наукових публікаціях, зокрема: 3 статті опубліковано у фахових виданнях з юридичних наук (категорія Б); 6 тезах доповідей – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Всі публікації відповідають вимогам, які ставляться до такого виду наукових робіт.

Відповідно, дисертаційне дослідження підготовлене Возним М.В. у Київському національному університеті технологій та дизайну за науковим рівнем, кількістю та змістом наукових публікацій відповідає вимогам до такого типу робіт.

Новизна представлених результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Аналіз дисертаційного дослідження дає можливість говорити про те, що винесені на захист положення новизни відповідають дійсності. Так, дисертантом вперше сформульовано авторську періодизацію становлення та розвитку правового регулювання адміністрування митних платежів на території України у 8 етапів (с. 32-33).

Хочеться відзначити, що здобувачем вперше аргументовано, що концепція фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів включає: відносини, пов'язані із забезпеченням сплати митних платежів; відносини, пов'язані із контролем правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати митних платежів; відносини, пов'язані із застосуванням заходів щодо примусового стягнення митних платежів (с. 74).

Окрім того, здобувачем, під час проведення дослідження удосконалено визначення поняття «адміністрування митних платежів» (с. 62); розуміння обов'язку із сплати митних платежів як конституційно-правового обов'язку особи перед державою з обчислення, сплати та декларування суми митних платежів (с. 93).

В результаті проведеного дослідження набули подальшого розвитку наукові позиції, що митні відносини регулюються сукупністю правових норм різної галузевої належності (с. 61-62); погляди науковців, що категорія «митні платежі» являє собою комплексний (міжгалузевий) правовий інститут, який об'єднує в собі норми різних галузей права (с. 52-61); наукові підходи щодо особливостей фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в країнах Європейського Союзу (с. 33-45); наукові положення щодо сутності та особливостей фінансово-правової відповідальності за порушення

митного законодавства, яка застосовується у разі невиконання або неналежного виконання обов'язку із сплати митних платежів.

Результати дисертаційного дослідження апробовані під час доповідей на науково-практичних конференціях, були опубліковані у фахових науково-практичних виданнях України, сприяли реалізації поставлених у дисертації завдань.

Дисертаційне дослідження Возного М. В. проведено на високому науково-методичному та методологічному рівнях, результати та основні положення дисертації, що виносяться на захист, відповідають усім вимогам, що висуваються для здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими, логічними та мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дослідивши дисертаційне дослідження Возного М. В. «Фінансово-правове регулювання адміністрування митних платежів в Україні», можна зробити висновок, що автор здійснив ґрунтовне комплексне наукове дослідження, що відповідає поставленій меті та завданням.

Методологічною основою дисертаційного дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, застосування яких зумовлене особливостями фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні, а саме: діалектичний (розділи 1–3), історико-правовий метод (підрозділ 1.1), формально-юридичний та структурно-функціональний методи (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3), метод термінологічного аналізу та логіко-семантичний метод (підрозділ 1.3), статистичний метод (підрозділ 3.2), порівняльно-правовий метод (підрозділ 3.1), методи моделювання, аналізу та синтезу (підрозділ 3.2).

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Аналіз публікацій здобувача, тексту дисертаційного дослідження дають можливість говорити про належний рівень виконання поставленого наукового завдання. Завдання, які поставлені в роботі відповідають висновкам та результатам дослідження, за своєю побудовою зрозумілі та повною мірою відповідають тематиці дослідження. Винесені на захист наукова новизна, висновки містять обґрунтування та мають логічну структуру, що підтверджує те, що дисертант оволодів необхідними для рівня доктора філософії компетенціями та заслуговує на підтримку.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження Возного М. В. підтверджується новими науковими положеннями, що винесені на захист та зможуть доповнити доктрину фінансового права України. Зокрема, поняття «адміністрування митних платежів» набуло нового, обґрунтованого визначення. Під час проведеного дослідження дисертантом здійснено періодизацію становлення та розвитку правового регулювання

адміністрування митних платежів на території України, аргументовано концепцію фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів, визначено особливості фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в країнах Європейського Союзу, сформульовано напрями вдосконалення фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні, що можна визначити як значний вклад в теорію фінансового права.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати дисертаційного дослідження Возного М. В. можуть бути використані в науково-дослідній діяльності як підґрунтя для проведення подальших наукових досліджень фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні; правотворчій діяльності для вдосконалення фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні; правозастосовній діяльності для чіткого розуміння та застосування норм податкового та митного законодавства щодо адміністрування митних платежів; освітньому процесі – під час розробки та викладанні навчальних дисциплін «Митне право», «Фінансове право» та «Податкове право».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертаційне дослідження «Фінансово-правове регулювання адміністрування митних платежів в Україні» підготовлене дисертантом Возним М. В. виконане державною мовою. Дисертація має чітку структуру, розкриває всі поставлені завдання, що дозволило сформулювати відповідні висновки. Дисертація відповідає вимогам МОН України, які ставляться до такого виду робіт та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Дисертація складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що налічують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (238 найменувань, розміщених на 29 сторінках) і додатків. Загальний обсяг роботи складає 195 сторінок.

Анотація у тезисній формі представляє основні результати дисертаційного дослідження, наводиться перелік публікацій, в яких викладені основні результати рецензованої роботи. Анотація підготовлена українською та англійською мовами.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, охарактеризовано ступінь її наукової розробки, зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, емпіричну базу, сформульовано наукову новизну, практичне значення результатів та зазначено інформацію про апробацію результатів дослідження на науково-практичних заходах.

У першому розділі дослідження «Теоретичні засади фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні» розкрито генезис та стан наукової розробки правового регулювання адміністрування

митних платежів (с. 26-42), проаналізовано сутність та правова природа адміністрування митних платежів (с. 42-62), розкрито адміністрування митних платежів як фінансово-правовий інститут (с. 62-72). В кінці розділу зроблено відповідні висновки, які визначають основний напрямок дослідження.

У другому розділі «Фінансово-правові аспекти адміністрування митних платежів в Україні» обґрунтовано обов'язок із сплати митних платежів як об'єкт адміністрування митних платежів (с. 75-94), розкрито особливості контролю за сплатою митних платежів як системоутворюючий елемент адміністрування митних платежів (с. 94-113), проаналізовано заходи фінансово-правового примусу в системі адміністрування митних платежів (с. 113-129). В кінці розділу зроблено висновки, які є обґрунтованими.

Третій розділ дисертаційного дослідження «Шляхи вдосконалення фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні» присвячений вивченню особливостей фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в країнах Європейського Союзу (с. 133-145) та напрямам вдосконалення фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні (с. 145-160). На підставі критичного аналізу зарубіжного досвіду зроблені відповідні висновки, що викладені в кінці розділу.

Робота завершується розширеними висновками, які відповідають отриманим результатам, завданням та меті дослідження, мають вагому аргументацію, належним чином обґрунтовані і характеризуються високим рівнем достовірності.

При підготовці дисертації були використані 238 наукових, нормативних та статистичних джерел як в друкованому так і в електронному вигляді.

Вище зазначене дає можливість говорити про те, що дисертація Возного М. В. є завершеною науковою працею, яка відповідає встановленим вимогам, які ставляться до такого виду наукової продукції, результати дисертаційного дослідження вирішують актуальне наукове завдання - розробку науково-обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Отримані результати дисертаційного дослідження Возного М. В. на тему «Фінансово-правове регулювання адміністрування митних платежів в Україні» може стати підґрунтям для подальших теоретико-правових досліджень проблемних питань, пов'язаних із удосконаленням правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні. Результати дослідження належить використовувати в практичній діяльності державних органів, зокрема для вдосконалення діяльності податкових та митних органів в Україні, щодо вибору напряму законотворчої діяльності державних органів, а також під час викладання навчальних дисциплін «Фінансове право», «Податкове право», «Митне право», у процесі підготовки підручників і навчальних посібників із відповідних дисциплін.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено, на всі використані в роботі джерела інформації є відповідні посилання. Дисертація Возного М.В. на тему «Фінансово-правове регулювання адміністрування митних платежів в Україні» є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею і відображає прагнення автора надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності з питань удосконалення фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

При тому, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертації «Фінансово-правове регулювання адміністрування митних платежів в Україні» підготовленої Возним М.В. свідчать про її належний науковий рівень, у ній має місце декілька малозначних недоліків та невикористаних можливостей для досягнення ще більш високих показників якості дослідження. Окремі положення дослідження потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час публічного захисту:

1. Заслужовує на увагу ґрунтовний та детальний аналіз історичного становлення та реформування системи митних платежів. Дисертантом у підрозділі 1.3 «Генезис та стан наукової розробки правового регулювання адміністрування митних платежів» виокремлено періодизацію становлення та розвитку правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні, визначивши вісім етапів. Здійснюючи характеристику восьмого етапу, який бере свій початок з 2012 року і триває донині (с. 32-33), автор називає його «етапом розвитку інституту адміністрування митних платежів у період прийняття третього Митного кодексу України».

Водночас, схваленою Національною стратегією доходів до 2030 року передбачена розробка нового Митного кодексу України, що забезпечить повну імплементацію положень *acquis* ЄС в митній сфері, уніфікацію проходження митних процедур з ЄС.

У підрозділі 3.2 дисертаційної роботи дисертант про це також зазначає та вказує, що наразі здійснюється розробка нового МК України на основі Митного кодексу ЄС (с. 54-56).

Якою є думка дисертанта щодо розробки та прийняття нового Митного кодексу України?

Чи не розглядали Ви можливість розширення авторської періодизації становлення та розвитку правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні та доповнення її етапом розробки нового МК України в умовах сьогодення?

2. Позитивним є прагнення здобувача всебічно проаналізувати особливості фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в різних країнах світу. Доцільним вважаємо присвячення окремого

підрозділу 3.1 дисертації особливостям фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в країнах Європейського Союзу, в якому здійснено аналіз положень Митного кодексу Європейського Союзу (с. 34-35, с. 37-39), Регламентів Ради ЄС (с. 35-36), Директиви Ради ЄС «Про спільну систему податку на додану вартість» (с. 39-42) тощо.

Водночас, у процесі дослідження автор не спирається на цілісний досвід окремо взятих держав, а лише узагальнює ключові підходи до змісту та адміністрування митних платежів на рівні Європейського Союзу.

Разом з цим, хотілося б почути більш обґрунтованішу думку дисертанта щодо того, запозичення позитивного досвіду якої саме із країн ЄС може стати найбільш вдалим для впровадження в Україні?

3. Слушним є твердження здобувача про те, що законодавча невизначеність сутності та специфіки адміністрування митних платежів зашкоджує усуненню прогалин у правовому регулюванні відносин, пов'язаних із сплатою митних платежів (с. 18).

Здобувачем запропоновано низку законодавчих змін та доповнень до Митного кодексу України, зокрема замість поняття «справляння митних платежів» використовувати термін «адміністрування митних платежів» (с. 58); доповнити пункт 27 статті 4 Митного кодексу України пунктом 27¹: адміністрування митних платежів – сукупність дій, рішень та процедур, за допомогою яких митні органи здійснюють діяльність, спрямовану на забезпечення правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати митних платежів та застосування заходів щодо їх примусового стягнення (с. 58); у Податковому кодексі України замість поняття «справляння податків та зборів» використовувати термін «адміністрування податків та зборів» (с. 59).

Доцільним було б сформулювати підготовлені пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у проект закону, подавши його як один із додатків до дисертаційного дослідження.

Проте, варто наголосити, що вказані недоліки і наведені зауваження в основному вказують на дискусійні моменти, мають рекомендаційний характер й не є суттєвими, та не заперечують загальну позитивну оцінку дисертації Возного М. В. як ґрунтовного дослідження, що виконане на високому науково-професійному рівні, містить наукову новизну, має теоретико-методичну і практичну цінність.

ВИСНОВОК

про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Возного Миколи Вікторовича на тему «Фінансово-правове регулювання адміністрування митних платежів в Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати що

відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів в Україні, за своїм змістом відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 04 квітня 2025 року № 426), наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами й доповненнями від 03 травня 2024 року № 507), а її автор Возний Микола Вікторович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, доцент
провідний науковий співробітник відділу
дослідження проблем правотворчості та
адаптації законодавства України до права ЄС
Інституту правотворчості
та науково-правових експертиз
Національної академії наук України**

Наталія АТАМАНЧУК



Підпис Атаманчук Наталії

засвідчую:

*Заступник директора Інституту
правотворчості та науково-правових
експертиз Національної академії
наук України з наукової роботи*

Андрій ГРИНЯК